

Дослідження молодих науковців

**АНОТАЦІЇ
КРАЩИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ
З МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Гагатко О. (науковий керівник – Савельєв Є. В., докт. екон. наук, професор) СВІТОВИЙ ДОСВІД ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Систематизовано моделі управління туристичною індустрією в передових туристичних державах, зокрема Франції, Іспанії, Великій Британії, Італії. Подано аналітичну характеристику культурно-пізнавального та зеленого видів туризму в країнах Європи. При аналізі туристичної галузі України особливу увагу приділено Тернопільській області та створено перелік замкових споруд Тернопілля (див. табл.). Зроблено спробу імплементації європейських моделей у туристичну галузь України. Обґрунтовано методи використання замкових споруд за двома варіантами – без зміни форми власності та на основі роздержавлення.

Таблиця

Перелік замкових споруд та їх руїн у Тернопільській області

№	Назва	Адреса	Датування
м. Тернопіль			
1.	Старий замок	вул. Замкова, 12	1540 р.
Бережанський район			
2.	Замок	м. Бережани, вул. І. Франка	1554 р.

№	Назва	Адреса	Датування
3.	Руїни замку і костьол	с. Біще	XIV–XVII ст.
Борщівський район			
4.	Замок (руїни)	с. Висічка	XVII–XVIII ст.
5.	Замок (руїни)	с. Кривче	1650 р.
6.	Замок (руїни)	с. Кудринці	XVI ст.
7.	Фортеця Св. Трійці	с. Окопи	1692 р.
8.	Замок (руїни)	с. Скала-Подільська	1518 р. – XVIII ст.
9.	Вали городища	с. Дзвенигород	IX ст.
10.	Залишки замку	с. Більче-Золоте	XVII ст.
Бучацький район			
11.	Замок	м. Бучач, майдан Волі	XIV ст.
12.	Замок	смт. Золотий Потік	XVII ст.
13.	Замок	с. Підзамочок	1600 р.
14.	Замок	с. Язловець	XIV–XVIII ст.
Гусятинський район			
15.	Замок	с. Сидорів	XVII ст.
16.	Замок	смт. Гримайлів	XIX ст.
17.	Руїни замку	смт. Гусятин	XVII ст.
18.	Руїни замку і костьол	с. Личківці	XV ст.–1726 р.
Заліщицький район			
19.	Вежа Володієвського	с. Новосілка	XVII ст.
20.	Палац і руїни замку	с. Нирків (Червоногород)	XIV–XIX ст.
21.	Оборонна вежа	смт. Товсте	XVII ст.
Збаразький район			
22.	Замок	м. Збараж, вул. Морозенка, 28	1631 р.
23.	Замок (руїни)	с. Ст. Збараж	XIV ст.
24.	Палацовий комплекс	смт. Вишнівець	XV ст.
Зборівський район			
25.	Замок	смт. Заложці, вул. Шкільна	1516 р.

Кременецький район			
26.	Замок (руїни)	м. Кременець, вул. Замкова	XIV–XVI ст.
27.	Замок	с. Білокриниця	XIX ст.
Підволочиський район			
28.	Замок	м. Скалат	1630 р.
29.	Замок	с. Токи	XVI ст.
Теребовлянський район			
30.	Замок (руїни)	м. Теребовля, вул. Підзамче	1631 р.
31.	Замок	сmt. Микулинці	XVI–XVIII ст.
32.	Замок	с. Долина	XVII ст.
33.	Замок	с. Буданів	XVII ст.
34.	Палац і руїни замку	с. Струсів	XVI–XVIII ст.
Тернопільський район			
35.	Руїни замку	с. Баворів	XVIII ст.
Чортківський район			
36.	Замок Гольських	м. Чортків, вул. Замкова	1610 р.
37.	Замок	с. Ягільниця	1654 р.
Шумський район			
38.	Залишки замку	с. Стіжок	XIII ст.

**Гринів Б. (науковий керівник – Пазізіна К. В., канд. с/г наук, доцент)
АДАПТАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ ДО УМОВ СВІТОВОГО
РИНКУ**

Необхідність інтеграції українського аграрного сектора у світовий ринок є основним завданням України. Вступ України до СОТ потребує суттєвих реформувань. Проаналізована зовнішньоекономічна діяльність аграрного сектора. Аналіз зовнішньоторговельних тенденцій цього сектору свідчить про наявність усталеної позитивної динаміки вартісного обсягу експорту агропромислової продукції. Протягом тривалого часу частка продукції аграрного сектора становить близько 10%, поступаючись лише експорту продукції металургії, машинобудування та хімічної промисловості. Експортні потоки товарів поступово перенаправляються з країн СНД до країн далекого зарубіжжя. Якщо в 1996 р. на країни СНД припадало 77,3% експорту продовольчих товарів, то в 2005 р. – 46,5%. Визначено основні проблеми в аграрному секторі України напередодні вступу до СОТ. Зниження і без того невисоких тарифів може негативно вплинути на вітчизняне виробництво. Крім того, зменшення доходів від зовнішньої торгівлі, після зниження мита, може негативно позначитися на бюджеті країни. Підвищення конкурентоспроможності українських товарів аграрного сектора може значною мірою компенсувати ці втрати. Важливим є також вирішення проблеми щодо внутрішньої підтримки виробника і надання експортних субсидій. Потрібно зазначити, що з усіх країн – членів СОТ – лише 25 мають експортні субсидії. Нині існують неузгодженості з питань стандартизації та сертифікації аграрної продукції. Гармонізація з європейськими стандартами прискорить інтеграцію у європейський продовольчий ринок. Наведено досвід реформування аграрного сектора в країнах ЦЄ в контексті використання його в Україні. Поширення вертикальної інтеграції на аграрних ринках України стало ще однією їхньою особливістю. Агрохолдинги (інтегровані агропромислові торгові компанії, орієнтовані на експорт сільськогосподарської продукції) стали на сучасному етапі найефективнішим суб'єктом аграрного ринку України. Визначено напрямки активізації та перспективи розвитку ЗЕД в агропромисловому секторі України.

**Каній І. (науковий керівник – Уніят А. В., канд. екон. наук, доцент)
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ В
УКРАЇНІ**

Розкрито поняття готельних мереж та розглянуто їхні переваги порівняно з індивідуальними готелями в контексті виробничої та господарської, зокрема маркетингової діяльності, а також з точки зору системи організації управління в готельному бізнесі. Систематизовано основні підходи до класифікації готелів і готельних мереж, що прийняті в різних країнах світу. Приділено увагу проблемам міжнародної гармонізації стандартів класифікації готелів та готельних мереж, яка здатна сприяти інтернаціоналізації та вдосконаленню ведення готельного бізнесу. Розглянуто специфіку найвідоміших у світі готельних мереж. Охарактеризовано різні види розміщення в готельних мережах та перелік умов, на які звертає увагу турист (приїжджий). Оцінено стан та тенденції розвитку готельних мереж у світі, проаналізовано процеси злиття і поглинання в готельному бізнесі, розкрито основні форми діяльності міжнародних готельних мереж, зокрема управління за контрактом, франчайзинг, вертикальну інтеграцію. Досліджено проблеми та можливості формування готельних мереж в Україні, в тому числі внаслідок експансії західних готельних мереж. Окреслено перспективи розвитку готельного сектору України. Визначено основні напрями вдосконалення інвестиційної діяльності в готельно-туристичній сфері України, а саме: розподіл функцій учасників інвестиційного процесу та узгодження їхніх інтересів, розвиток інституту колективного інвестування, стимулювання і преференції для інвесторів, експертна оцінка інвестиційних проектів, портфельні інвестиції в міську нерухомість, інвестиції у багатофункціональні комплекси, професійне управління реалізацією і розвитком проектів. Розроблено нові стандарти якості обслуговування в готелях у контексті формування національних готельних мереж.

**Кулик О. (науковий керівник – Мельник В. В., канд. екон. наук, доцент)
ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ІГОР НЕША: ТИПИ, РІВНОВАГА В ЧИСТИХ І
ЗМІШАНИХ СТРАТЕГІЯХ**

Розглянуто теорію ігор у контексті вибору стратегічної поведінки суб'єктами економічної діяльності з метою досягнення ними максимальної корисності для себе (максимізація прибутку, завоювання ринку, збільшення присутності на ринку, домовленість із конкурентами або вирішення політичних, економічних і соціальних проблем). За допомогою формального та абстрактного інструментарію розкрито сутність теорії ігор, зокрема основні положення теорії ігор Неша. На теоретичному рівні продемонстровано алгоритм матричних ігор «дилема в'язнів», «боротьба двох представників різної статі», «яструб – голуб». Проаналізовано екстенсивні форми ігор та процес побудови ігрового дерева для розгляду динамічних ситуацій прийняття рішень. Графічно розроблені пояснення стратегічних дій конкурента з приводу реалізації продукції в умовах дуополії (в межах моделі Штакельберга). Проведено ґрунтовний аналіз моделей із некооперованою поведінкою, зокрема концепцій розв'язку некооперованих ігор Неша за різних ринкових структур, зокрема за умов олігополії (модель Курно). Оцінено можливості досягнення рівноваги Неша при використанні домінантних і змішаних стратегій поведінки на ринку. Розроблено методи вибору оптимальної стратегії для гравців та досягнення максимальної корисності в моделях з двома рівновагами. Моделі ігор, інтерпретовані автором у новому форматі, дають змогу полегшити вихід підприємств різних типів на міжнародний ринок та пришвидшити вибір оптимальних стратегій щодо конкурентів.

**Ліщинський І. (науковий керівник – Кончин В. І., канд. екон. наук)
РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ І ЗОВНІШНЬОТРОГОВЕЛЬНИХ ПОТОКІВ УКРАЇНИ В АСПЕКТІ НОВОЇ ТЕОРІЇ ТОРГІВЛІ**

Сформовано гравітаційне рівняння для зовнішньоторговельних потоків України зі 147 країнами світу разом за 2004–2005 рр. У гравітаційне рівняння були включені такі змінні: величина ВВП, відстань між Україною та іншими країнами, кількість населення, потік прямих іноземних інвестицій, показник ВВП на душу населення, наявність спільного кордону, мовна схожість тощо. Аналіз підтвердив наявність тісного значущого зв'язку між обсягом зовнішньої торгівлі України з величиною українського ВВП, населенням країни-торгових партнерів та відстанню між країнами.

Аналіз індексів відносної концентрації промисловості в Україні та ЄС показав, що найвищі показники концентрації притаманні добувній, шкірно-взуттєвій, коксо- і нафтопереробній, деревообробній та текстильній промисловості. Найнижчі рівні концентрації спостерігаються в харчовій, хімічній, машинобудівній та металообробній промисловостях. Високий рівень спеціалізації характерний для Прибалтійських країн, Португалії, Ірландії, Румунії та Болгарії. Загалом, можна сказати, що чим економічно потужнішою є країна, тим більше диверсифікованою є її виробнича і торгова структура (за винятком Німеччини). Аналіз коефіцієнтів регіональної та промислової концентрації свідчить, що Україна найбільшою мірою спеціалізується на видобувній промисловості, виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води; виробництві коксу та продуктів нафтопереробки; виробництві машин та устаткування; харчовій промисловості.

Розглянуто роль монополістичної та олігополістичної конкуренції у розвитку міжнародної спеціалізації України. Сьогодні в Україні сформувалась олігополістична економічна система закритого типу, яку характеризує значне поєднання інтересів бізнесу та державних органів.

Подано пропозиції щодо подальшого розвитку міжнародної спеціалізації та зовнішньоторговельних потоків України в аспекті «нової теорії торгівлі». Зокрема, запропоновано застосування кластерної моделі господарювання, розвиток моносекторних міст (зокрема, виділення наукомістких територій), ширше використання потенціалу створених на території України єврорегіонів, проведення адекватної адміністративної реформи, сприяння створенню вітчизняних (або з участю українського капіталу) фінансово-промислових груп, вільне входження на внутрішній ринок іноземних ТНК, а також активніше залучення України в регіональні торговельні угоди.

Мандибур М. (науковий керівник – Уніят А. В., канд. екон. наук, доцент) РОЗВИТОК ФОРМ УКРАЇНСЬКОЇ ГОСТИННОСТІ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Розкрито поняття та роль гостинності у туризмі, виявлено тенденції розвитку підприємництва у готельній сфері. На теоретичному рівні проаналізовано організаційні структури управління готельним підприємством, зокрема лінійну, функціональну, лінійно-функціональну (змішану), дивізійну та матричну структури. Проведено порівняльний аналіз продуктивності праці мережевих і немережевих готелів у різних країнах світу, виявлено основні причини неефективності готельного сектора пострадянських країн. Оцінено проблеми та недоліки, що перешкоджають розвитку сфери гостинності в Україні, до яких належать низька рентабельність, домінування матеріально-технічної бази побудованих у радянські часи готелів, непридатність інженерних комунікацій, відсутність комплексного стратегічного планування і реалізації інвестиційних проектів, бізнес-планування і маркетингових досліджень. Проведено ґрунтовний аналіз розвитку готельної сфери Тернопільської області, зокрема туристичної інфраструктури, основних показників роботи готелів та інших місць короткотермінового проживання. Окреслено перспективи становлення сфери гостинності України, а саме зростання значення хостелів, елітних готелів, входження на ринок іноземних готельних груп. Запропоновано основні напрями поліпшення діяльності підприємств сфери гостинності, зокрема: оновлення номерного фонду, вдосконалення готельного громадського харчування, розробка фірмового стилю обслуговування, створення інформаційної бази даних та автоматизація бізнес-процесів, розвиток конгресової інфраструктури, створення набору додаткових послуг, запровадження послуги конс'єржу, вибір найбільш вигідної та перспективної ніші. Сформовано сучасну систему управління персоналом підприємства сфери гостинності, яка функціонуватиме за умов реалізації механізмів якісного планування потреб у персоналі й наймання персоналу, оцінки і відбору кандидатів, професійної орієнтації та соціальної адаптації, навчання персоналу і підготовки керівних кадрів, оцінки виробничої діяльності, забезпечення кар'єрного зростання, розробки процедури пониження, переведення та звільнення працівників.

**Мельник І. (науковий керівник – Кончин В. І., канд. екон. наук)
РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ
РЕФОРМУВАННЯ ЇЇ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРА**

Здійснено теоретичне та емпіричне обґрунтування зв'язку між розвитком міжнародної спеціалізації країни та функціонуванням паливно-енергетичного сектору. Здійснено оцінку здатності виробничих секторів в Україні переорієнтуватися на застосування нетрадиційних джерел енергії. Запропоновано шляхи зниження енергомосткості товарного виробництва України, зокрема розроблено схему зменшення енергетичної залежності від Росії та формування в країні економічної системи, максимально наближеної до енергонезалежної. Визначено напрями реформування паливно-енергетичного сектору для забезпечення оптимального розвитку її міжнародної спеціалізації у світовому господарстві. Запропоновано альтернативні, якісно нові варіанти розвитку міжнародної спеціалізації України за умов зростання ролі нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії.

Доведено, що за умов застосування нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії у вітчизняній економіці не тільки вже існуючі виробничі сектори зможуть значно зміцнити свої порівняльні переваги, а й динамічно розвиватимуться інші сектори економіки, які значною мірою урізноманітять та поглиблять сучасну міжнародну спеціалізацію країни. При цьому за короткий проміжок часу можна буде досягнути енергетичної (а отже, й економічної) безпеки України, відмовитися від вимушеного імпортозаміщення.

**Стефановський О. (науковий керівник – Кончин В. І., канд. екон. наук)
МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ ПЕРЕДУМОВ ДОСЯГНЕННЯ РЕ-
АЛЬНОЇ ТА НОМІНАЛЬНОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ В
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ**

Вперше розглянуто процес інтеграції України до Європейського економічного простору через призму інтегрованого підходу до забезпечення реальної і номінальної конвергенції; обчислено коефіцієнт Джині для України і ЄС з метою виявлення існування сигма-конвергенції між країнами; на основі регресійного аналізу економічного зростання проведено тестування на наявність бета-конвергенції між Україною та країнами ЄС; розроблено механізм формування в Україні передумов досягнення реальної та номінальної конвергенції в контексті інтеграції до ЄС, який полягає в забезпеченні необхідних процесів оптимізації виробничої сфери та виваженої економічної політиці. Одержали подальший розвиток розробка умов інтеграції України до Європейського Союзу та оцінка перспектив посилення інтеграційних процесів у майбутньому з огляду на сучасний стан розвитку подій.

Результати розрахунків підтвердили існування β - та σ -конвергенції між вищеназваними країнами (окрім країн ЄС–15 між якими відсутня β -конвергенція). З огляду на проведене дослідження, варто говорити про вичерпання ресурсів традиційного розвитку старих країн-членів та необхідність розширення Європейського Союзу з метою використання ефекту від порівняльної переваги нових країн членів та збільшення ефекту від масштабу за рахунок зростання розміру спільного ринку для подальшого забезпечення інтеграційних процесів та економічного розвитку ЄС.

**Коефіцієнт Джині для країн ЄС (1998–2007 рр.)
та ЄС + Україна (2000–2005 рр.)**

Роки	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	2007*
ЄС–10	0,185	0,188	0,180	0,171	0,160	0,144	0,137	0,126	0,118	0,110
ЄС–15	0,168	0,208	0,224	0,212	0,225	0,246	0,264	0,277	0,287	0,301
ЄС–25	0,106	0,141	0,151	0,146	0,149	0,162	0,168	0,178	0,189	0,193
ЄС–10 – Україна	x	x	0,214	0,203	0,195	0,192	0,182	0,170	x	x
ЄС–15 – Україна	x	x	0,172	0,168	0,169	0,181	0,184	0,186	x	x
ЄС–25 – Україна	x	x	0,260	0,253	0,248	0,252	0,248	0,241	x	x

* прогнозні дані

Результати регресійного аналізу для країн ЄС та України

Інтеграційні групи	B	Коефіцієнт кореляції ** – зв'язок значущий, на рівні значущості 0,01 * – зв'язок значущий, на рівні значущості 0,05	R^2	F-критерій (якщо більше табличного, модель адекватна)	Значущість (не більше, ніж 0,05)	β_1 (як змінюється результативна частина при зміні факторної), %
ЄС–15	–0,006	0,222	Модель неадекватна. Додатний знак коефіцієнту кореляції показує наявність дивергенції			
ЄС–10	–0,485	–0,822**	0,675	16,6	0,004	–2,25
ЄС–25	–0,229	–0,616**	0,379	14,06	0,001	–2,77
ЄС–15 – Україна	–0,073	–0,423	Модель неадекватна. Від'ємний знак коефіцієнту кореляції показує наявність конвергенції			
ЄС–10 – Україна	–0,214	–0,673*	0,452	7,44	0,023	–2,12
ЄС–25 – Україна	–0,152	–0,676**	0,456	20,15	0,000	–2,99

На сучасному етапі в Україні не забезпечується виконання вимог реальної та номінальної конвергенції, і це потребує проведення низки структурних реформ з метою формування передумов для вступу до Європейського Союзу. У свою чергу, результати регресійного аналізу та розрахунки коефіцієнта Джині підтверджують існування β - і σ -конвергенції між Україною та країнами ЄС (ЄС–10, ЄС–15, ЄС–25), що створює перспективи досягнення економічної конвергенції та посилення, на її основі, інтеграційних процесів між країнами.

Юровська О. (науковий керівник – Пазізіна К. В., канд. с/г наук, доцент) МЕХАНІЗМИ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ СВІТОВИХ ФІНАНСОВИХ КРИЗ В УКРАЇНІ

Розкрито теоретичні аспекти причин виникнення і розвитку світових фінансових криз в умовах економічної глобалізації, а також їх наслідків для світового господарства. Розглянуто прояви фінансових криз, зокрема ефекти «стадної поведінки», «доміно-кризи», а також феномен «зовнішніх шоків» та їх перенесення з одних країн в інші. Виявлено специфіку світових фінансових криз, які проявляються внаслідок нерівномірності світового розвитку, стихійності процесів глобалізації, волатильності відсоткових ставок і валютних курсів, зростання зовнішньої заборгованості країн, спекулятивності фінансових операцій, прискорення внутрішньої та зовнішньої лібералізації реального і фінансового секторів економічних систем країн, недосконалості існуючої фінансової архітектури тощо. Проаналізовано еволюцію мексиканської, азійської та російської фінансових криз 1990-х років. Визначено роль фінансової безпеки країни у подоланні наслідків фінансових криз. Подано методологію індикаторів фінансової безпеки країни в системі бюджетного, грошово-кредитного, інвестиційного, валютного, банківського, фондового, страхового, внутрішньоекономічного, зовнішньоекономічного, соціально-економічного секторів. Здійснено оцінку наслідків фінансових криз, що мали місце у світовому господарстві у 1990-і рр., на економічний розвиток України. Проведено ґрунтовний аналіз стану фінансової безпеки України за такими показниками, як рівень інфляції, внутрішня заборгованість, зовнішня заборгованість, дефіцит державного бюджету, рівень монетизації економіки, процентні ставки, валютні резерви. Виявлено реальні загрози фінансовій безпеці України, до яких належать, зокрема, наявність незначних обсягів інвестицій і декапіталізація економіки, неконтрольований рух капіталу та відмивання капіталу. Розраховано індикатори фінансової безпеки України, які притаманні вищезгаданим секторам економіки. Розглянуто політику Національного банку України в умовах фінансових криз. Розроблено заходи подолання наслідків фінансових криз в Україні, а саме заходи щодо стабілізації та реструктуризації банківської системи; надання незалежності НБУ від органів державної влади у проведенні монетарної та валютно-курсової політики; вибору ефективного інструментарію грошово-кредитної та валютно-курсової політики; формування шляхів збільшення капіталізації фондового ринку та розвитку на цій основі довгострокових функцій внутрішнього фінансового ринку; визначення умов інтеграції фінансової системи України до міжнародної фінансової системи, в тому числі умов зняття обмежень на фінансові операції на міжнародних фінансових ринках; необхідності скорочення припливу короткотермінового іноземного капіталу на фондовий і кредитний ринок для попередження нагромадження спекулятивного капіталу; відходу від практики інтенсивного використання механізму державних позик, а також посилення контролю нерезидентів на ринку ОВДП для утримання зовнішнього боргу в адекватних межах. Удосконалено механізми забезпечення фінансової безпеки в Україні.